

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franklinska ulica 6/I. Rokopisno ne vračajo. Neprankiranih plačil na sprejemnem. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarjem. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok poseba. Pošt. šif. rač. 11.153. Telefon 5112

Sistemizacije službenih mest

S sprejetjem zakona o uradnikih z dne 31. marca 1931. se je načelo tudi vprašanje sistemizacije službenih mest. § 46. tega zakona pravi:

»Z zakonom se določi za vse stroke civilne državne službe število skupin, v katerih so ta zvanja razporejena, prav tako pa tudi število mest uradniških pripadnikov (sistemizacija mest); ti števili se z državnim proračunom ne smejo povečati.«

Na osnovi tega člena uradniškega zakona je pripravila tudi sekција JUU za dravsko banovino že takoj po uzakonjenju omenjenega zakona svoj predlog za sistemizacijo učiteljskih mest. Takrat sicer ni prišlo do sprejetja zakona o sistemizaciji, pač pa postaja to vprašanje ravno v poslednjem času zopet aktualno.

Dasiravno se nečemo spuščati v razglabljanje splošne razvrstitve službenih mest, vendar lahko ugotovimo, da bo mnogo lažje urediti sistemizacijo uradniških mest po raznih državnih uradih nego sistemizacijo učiteljskih mest. Za nas je važno v prvi vrsti le vprašanje, ali je mogoče in kako je mogoče sistemizirati učiteljska mesta.

V našem stanu poznamo po šolskem zakonu le eno zvanje to je zvanje učitelja. Dasi imamo tudi šolske upravitelje, vendar zakon tega ne priznava kot posebno zvanje, zaradi česar se medsebojno razlikujemo le po letih in položajnih grupah, ker imamo pač vsi isto zvanje. To dejstvo bo morda povzročalo nekatere težave pri sestavi zakona o sistemizaciji mest, vendar tvori ravno to dejstvo nekako najpriljubljeno podlago za pravično razdelitev procenta službenih mest po položajnih grupah.

Pri učiteljstvu se ne bo treba ozirati na to, koliko načelnikov, referentov, sekretarjev i. dr. je potrebno in se zaradi tega ne bo določala višina procenta celokupnega učiteljstva, ki pride v to ali ono grupo zaradi zvanja, marveč bo tu odločalo le število službenih let posameznikov. Za podlago sistemiziranja učiteljskih mest po skupinah naj bo število učiteljstva, ki se sedaj nahaja v tej ali oni grupi.

Cepav nimamo v svojem stanu, na podlagi šolskega zakona nikakih drugih zvanj razen učiteljskega, vendar se bo moralo skušati doseči v zakonu o sistemizaciji učiteljskih mest neko razliko, odnosno razdeliti učiteljstvo na štiri panoge: nadzorniki, šolski upravitelji, učitelji(-ce) osnovnih šol in učiteljice ženskih ročnih del ter otroške vrtarice.

Šolskim nadzornikom priznava že šolski zakon pravico do hitrejšega napredovanja in zaradi tega bo ta pravica nedvomno prišla tudi v zakon o sistemizaciji mest. Nekaj drugega je s šolskimi upravitelji. Ako jim priznamo posebne dolžnosti, ki jih v resnici tudi vršijo, tedaj naj se jim prizna tudi gotove pravice. Ker teh pravic ne priznava šolski zakon, se to lahko popravi z zakonom o sistemizaciji.

Povsem je izpadlo iz šolskega zakona zvanje učiteljice ženskih ročnih del in otroških vrtaric in ravno sedaj bo čas, da se to zvanje prizna na ta način, da se mu dodeli vsaj toliko mest kolikor je sedaj zaposlenih naših tovarišev v tem s šolskim zakonom nepriznanem zvanju.

Pod zakon o narodnih šolah spada tudi učiteljstvo za defektne otroke. To učiteljstvo

ima poleg učiteljske izobrazbe še poseben tečaj in državni izpit. Samoposebi je tedaj umevno, da jim je treba priznati vsaj hitrejšo napredovanje.

Ako se pogledimo v problem sistemizacije učiteljskih službenih mest in razmišljamo, kako bi se dal ta problem najpriljubljene in najpravičnejše rešiti, tedaj pridemo do zaključka, da bi bila sistemizacija učiteljskih mest po posameznih šolah ravno tako nepraktična in nepravilna, kot bi bila sistemizacija mest za vso državo. Ostane torej razdelitev po srezih in po banovinah. Ker se pa ne širi šolstvo v vseh srezih enako in tudi ker niso spremembe glede šolstva v vseh srezih enake, bi bila najpriljubljenejša sistemizacija učiteljskih službenih mest po banovinah. Toda tu bo potrebna preciznost. Da ne bo trpela ena kategorija šolstva na račun druge, naj se ločijo mesta na meščanskih od mest na osnovnih šolah, ravno tako pa naj se ločijo od mest osnovnošolskega učiteljstva mesta učiteljstva bivše III. kategorije in mesta učiteljstva za defektne otroke.

Če hočemo doseči popolno pravilnost tudi v pogledu napredka vsega šolstva, tedaj bo treba nujno paziti na to, da bo novi zakon kljub sistemiziranim mestom dovoljeval popoln razmah in stalen prirastek učiteljstva. Vsled tega naj predvideva ta zakon sistemizacijo mest na ta način, da se vzame sedanje stanje kot podlaga. Ker bo pa potrebno ustanovljati nove šole in nove razrede, naj se zviša število sedanjega stanja učiteljstva narodnih šol po vseh skupinah, posebej pa število mest za pripravnike v vsaki banovini za vsaj 500 mest. Le na ta način bo moglo, kljub sistemizaciji mest, število učiteljstva stalno naraščati, kar bi pa bilo v primeru sistemizacije mest z določenim številom posameznih skupin nemogoče.

Za učitelje narodnih šol se zahteva daljši študij kot za ostalo uradništvo istih položajev, poleg tega pa nalaga zakon o narodnih šolah učitelju tudi obvezno izvenšolsko delo, zato naj se sistemizira za učitelje narodnih šol večje število mest v V. skupini, t. j. najmanj 12% vseh mest.

Da bo moglo uživati učiteljstvo narodnih šol že v aktivni službi prejemke po V. skupini, naj se ukinejo za dosego V. skupine vsi pogoji. Zakoni naj se, da more biti učitelj brez ozira na leta starosti pomaknjen oziroma imenovan na izpraznjeno mesto v V. skupini, ako je prebil v VI. skupini najmanj 3 efektivna leta in ako znese njegova povprečna ocena v poslednjih treh letih prav dobro.

Za popolnost zakona o sistemizaciji je potrebno, da predvideva tudi roke za napredovanje. Ker določa uradniški zakon, da ima vsak uradnik pravico napredovanja v višjo grupo, bi bilo na mestu, če bi zakon o sistemizaciji predvideval tudi najdaljši rok, po katerem mora učitelj napredovati.

Za upravitelje narodnih šol naj se v zakonu o sistemizaciji določi znanje, ki je iz uradniškega zakona izostalo. Odredi naj se jim tudi primerna nagrada kot odškodnina za vršenje upraviteljskih dolžnosti.

Ako se bodo pri sestavljanju zakona o sistemizaciji učiteljskih mest upoštevala gornja načela, tedaj smemo z gotovostjo pričakovati, da bo ta zakon v korist celokupnega našega šolstva in s tem tudi vsega učiteljstva.

Uvedba bolniškega zavarovanja za učiteljstvo

Učiteljstvo ima izvedeno penzijsko zavarovanje, nujno potrebna pa je uvedba bolniškega zavarovanja v zvezi z neugodnim zavarovanjem. Na ta način bi bil naš stan popolnoma socialno osiguran v vseh primerih bolezni, neugod in starosti.

Učiteljska samopomoč, ki ob času smrti lajša svojim članom mnogo socialnega gorja, je ustanovila podporni sklad s kapitalom 150.000 Din, iz katerega bodo dobili člani brezobrestna posojila do največ 5000 Din za primere bolezni. Toda Učiteljska samopomoč ne more izvrševati vseh nalog bolniške priskrbe učiteljskega stanu, ker ne more pritegniti k tej panogi socialnega zavarovanja vsega učiteljstva. Iz naših vrst je izšlo že dosedaj nebroj pobud za ustanovitev in organizacijo bolniškega zavarovanja, toda žal, do danes brez vidnega uspeha.

Obračam se na delegate vseh učiteljskih društev s prošnjo, da resno razmotirajo o uvedbi bolniškega zavarovanja ter celokupno članstvo zainteresirajo na sreskih učit. zb. o potrebi organizacije bolniškega zavarovanja učiteljstva. Na podlagi tega nam bo omogočeno čimprej realizirati to važno vprašanje. Materialne žrtve bi bile v teh kritičnih časih gotovo velike, toda neprecenljive vrednosti za izboljšanje socialnega položaja učiteljskega stanu. Saj je znano, da so zdravstvene prilike učiteljstva slabe ter množestvilna obolenja.

Dovoljujem si pa opozoriti na sledeče važne činjenice, ki bodo merodajne za pravično izvedbo tega zavarovanja v resnično korist članstva.

Učiteljska bolniška blagajna naj bi nudila članom ter njih svojem in upokojenecem od začetka bolezni do največ 6 mesecev brezplačno zdravniško pomoč, potrebna zdravila, obveze i. dr. pomožne priprave za zdravljenje ter prevoz bolnikov. Dajatev bolniške blagajne se lahko razširijo na specialno zdravljenje, popravilo zobovja itd.

Te naloge bo bolniška blagajna izvrševala samo tedaj v celotnem obsegu, če se izvede bolniško zavarovanje obvezno za ves učiteljski stan. Zato apeliram v tej resni zadevi na čut solidarnosti učit. stanu ter prosim zastopnike učiteljstva, da članstvo pripravijo na to, da se v ogromni večini priključi temu načelu.

Mesečni prispevki bi znašali za zavarovance 1 in pol do 2 %, kar znaša na vsakih 1000 Din dohodka 15 Din kot odtegljaj za bolniško zavarovanje. Bolniške prispevke naj bi odtegovala dravska finančna oblast kot se to zgodi s penzijskimi.

Poleg načela obveznosti in solidarnosti bo važna tudi organizacija bolniškega zavarovanja. Delokrog istega naj bi obsegal namreč vso dravsko banovino. Tudi to zadevo bo treba dobro organizirati, da bodo naše članstvo in njih svoji deležni čimprejšnje

IV. banovinska skupščina

Jugoslovenskega učiteljskega udruženja — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

bo v dneh

7. in 8. julija 1934.

v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti v Ljubljani

S P O R E D :

Dne 7. julija :

1. Ob 9. uri: Verifikacija delegatov pred vhomom v zborovalno dvorano.
2. Ob pol 10. uri: Skupna seja predsednikov sreskih društev z upravnim odborom sekcije: Razgovor o tehničnem delu skupščine.
3. Ob 10. uri: Otvoritev skupščine in nagovor predsednika.
4. Volitev odsekov.
5. Tajniško poročilo.
6. Račun za poslovno leto 1933/34.
7. Ob 14. uri: Seje odsekov na učiteljski šoli v Ljubljani.

Dne 8. julija :

1. Ob 8. uri: Nadaljevanje skupščine.
1. Poročilo odsekov.
2. Poročilo nadzornega odbora.
3. Volitev 10 članov in 5 namestnikov v upravni odbor, 5 članov in 2 namestnikov v nadzorni odbor in 3 članov in 3 namestnikov v glavni odbor JUU v Beogradu.
4. Proračun za leto 1934/35.
5. Resolucija.

Legitimacij za banovinsko skupščino sekcija ne bo razpošiljala. Sreska društva naj izdajo svojim delegatom sama primerna potrdila.

Predloge za skupščino, imena delegatov in statistične podatke za tajniško poročilo naj pošljejo sreska društva sekciji vsaj do 30. junija t. l.

Jugoslov. učiteljsko udruženje — sekcija za drav. banovino v Ljubljani, dne 17. junija 1934.

Ivan Dimnik, s. r.
predsednik.

Metod Kumelj, s. r.
tajnik.

III. seja upravnega in nadzornega odbora JUU — sekcije za dravsko banovino

bo

v petek dne 6. julija ob 15. uri v prostorih sekcije

Dnevni red:

1. Čitanje in overovljenje zapisnikov.
2. Razgovor o točkah dnevnega reda skupščine.
3. Druge zadeve in slučajnosti.

Ivan Dimnik, s. r.
predsednik.

Metod Kumelj, s. r.
tajnik.

bolniške pomoči tudi v najoddaljenejših krajih.

Učiteljstvo ima sicer po zakonu osigurano zdravljenje v državnih bolnicah v III. razredu. Pri ambulantnem zdravljenju to ne pride mnogo v poštev. Vsekakor pa bo naša naloga v slučaju organizacije bolniškega zavarovanja, da ohranimo to dobroto neokrnjeno. Kajti postavka za dolgotrajno zdravljenje (operacije) v bolnicah bi zelo obremenjevala bolniško blagajno. Zato se bo ta postavka lahko obrnila na drugem mestu članstvu v prid.

Prosim Vas torej ponovno, da članstvo zainteresirate za to resno zadevo, da bo tudi našemu stanu omogočeno izvesti bolniško zavarovanje kakor ga imajo nekateri drugi stanovni dr. nameščencev. Na ta način bomo storili važen korak k izbolšanju naših socialnih razmer. Naše članstvo bo na ta način preskrbljeno v vseh primerih bolezni. Pri tem pa imejte na vidiku principe, na podlagi katerih nam bo možno izvesti to zavarovanje na trdni bazi, ki sem jih uvodoma omenil. Upam, da bo naše članstvo v celoti spoznalo važnost tega perečega vprašanja za učiteljstvo ter čimprej pristopilo k organizaciji bolniškega zavarovanja.

BOLNIŠKA BLAGAJNA ZA UČITELJSTVO.

1. Namen: Bolniška blagajna ima namen, da zagotovi svojim članom in njih svojem ter upokojenecem, dokler bolezen traja, vendar ne več kot šest mesecev:

a) Od začetka bolezni brezplačno pomoč, potrebna zdravila, pomožne priprave za zdravljenje ter druge terapijske pripomočke vsake vrste, kot jih predpiše zdravnik bol. blagajne. Oskrbi v slučaju potrebe prevoz bolnikov itd.

b) v primeru ugodnega finančnega stanja blagajne se dovoli specialno zdravljenje, porodniška podpora in popravilo zobovja.

2. Trajanje in način bolniških podpor: Pravica do zgoraj navedenih dajatev bolniške blagajne prične takoj z nastopom službe in

prestane z razrešitvijo iste. Upokojenec obdrže vse pravice bolniškega zavarovanja.

Zdravljenje obolelih članov in njihovih svojcev vrši zdravnik v svoji ambulanci ali na stanovanju, ako bolnik ni bil prenešen v bolnico.

Stroške, ki bi nastali, ako se bolnik posluži kakega drugega zdravnika in bolnice, plača bolniška blagajna, ako je lečenje odredil zdravnik učitelj. Blagajne in tudi v primeru, kadar je bila nujna zdravniška pomoč dokazana.

Član, ki bi s simuliranjem ali na kak drug način oškodoval blagajno, so dolžni plačevati dvojne prispevke, dokler ne poravnajo povzročene škode.

Organizacija:

Organizacija se izvede po srezih. Ureditelj zdravniške službe se določi po terenskih prilikah i. dr.

Organi bolniške blagajne so:

1. Sreski upravni odbor.
2. Sreska skupščina. Tvori jo vse učiteljstvo, ki se sestane enkrat na leto o priliki zborovanja, kjer se podaja poročilo o delovanju.
3. Sreski nadzorni odbor.

Sreski upravni odbor

upravlja in vodi v administrativnem in računskem pogledu vse posle bolniške blagajne. Obračunava z zdravniki in lekarnami ter kontrolira delovanje bol. službe.

Vodi evidenco članov, račune o dohodkih in izdatkih, statistiko bolniške blagajne, prijave in odjave ter zastopa blagajno pri pristojnih oblastvih in privatnih osebah.

Sreski upravni odbori so pomožni organi glavnega upravnega odbora in so dolžni izvrševati vse naloge, ki mu jih ta da.

Glavni upravni odbor v Ljubljani.

Nadzoruje poslovanje vseh sreskih upravnih odborov, pazi, da se prispevki pravilno predpisujejo in vplačujejo in da se vse osebe, temu zavarovanju podvržene, pravilno prijavljajo in odjavljajo.

Nastavlja na predloge sreskih upravnih odborov zdravniške blagajne, jim določa plačo in daje vsa potrebna navodila za izvrševanje njihove službe.

Sestavlja in predlaga letne računske zaključke, letne proračune, predpisane statistične izkaze ter poročila ter jih pošilja pristojni oblasti. Daje tiskati obroke in knjige za vse sreske upravne odbore.

Dohodki bolniške blagajne:

1. Redni prispevki članov. Odtegujejo se po računovodstvu kralj. ban. uprave v Ljubljani, ki jih nakaže bolniški blagajni. Premija bi znašala 1 in pol odstotka do 2%, t. j. na vsake 1000 Din dohodka 15 Din prispevka.

2. Darila in volila in nepredvideni dohodki.

Knjigovodstvo in statistika:

Poslovni računi bol. blagajne naj vsebujejo:

Dohodki:

1. Prispevke članov i. dr.

Izdatki:

1. Izplačane zdravniške podpore za zdravniško pomoč, zdravila itd., stroške za kontrolo bolnikov, upravne stroške ter rezervni fond.

Filip Slokan

(Op. uredn.) Na ponovno pobudo več članov je predložila »Učit. samopomoč« dne 14. junija t. l. predlog glede bolniškega zavarovanja učiteljskega v dravski banovini. Posejnim sklepu upravnega odbora JUU, sekcija za dravsko banovino z dne 17. junija t. l., bo razpravljala v tej stvari letošnja banovinska skupščina. Predsedniki in delegati sreskih učiteljskih društev se naprošajo, da načrt prouče in se pripravijo na razpravo.

Šolstvo in združništvo

Ideja šolskega združništva se bliža svoji realizaciji. Projekt pravil leži pred nami, treba ga je le še pregledati in potem ni nobene ovire več za sklicanje občnega zbora in za ustanovitve. Pri sestavi pravil so bile največje težave v tem, kako spraviti vzgojno ustanovo — in to je predvsem šolska zadruga — v sklad z združnim zakonom in združno prakso, kakor je sedaj običajna. Upam, da ustreza predložena formulacija vsem zahtevam, tako gospodarskim, kakor vzgojnim in da ne more priti od nikogar kakšna ovira. S pričetkom novega šolskega leta bo šolska zadruga lahko poslovala že v vseh šolskih okoliših, če se bodo našli agilni tovariši, ki se bodo za stvar zavzeli.

Zamisel šolskih združ, v katerih bi se udeleževali v združnosti, ni niti pri nas, še manj pa v inozemstvu povsem nova. Znanje so n. pr. šolske in šolarske zadruge v Franciji, Nemčiji, Angliji, Švici itd. V teh državah se najdejo prvi početki šolskih združ, že okoli l. 1870. Nekatere teh držav imajo celo posebne zakone za šolske zadruge. Največ mladinskih združ ima Rusija, okoli 50.000, Francija okrog 8000, Poljska 1000, Zedinjene države Amerike preko 500 itd. Tudi Belgija, Bolgarija, Italija, Letonska, Litva, Rumunija, Češkoslovaška i. dr. delajo na tem polju z vidnimi uspehi.

Pri nas pa je ideja šolskega združništva še precej mlada. Ni izšla ta ideja od višjih oblasti ali združnih organizacij, na to idejo so prišli predvsem posamezni učitelji — združarji, učitelji — vzgojitelji, ki so zapopadli vso vzgojno vrednost združništva ter se hoteli tega vzgojnega sredstva poslužiti tudi v šoli. Preko poskušanja v svojem razredu ali v svoji šoli te stvari se nihče ni spravil, če iz vzamemo nekoliko člankov v strokovnem časopisu. Vsi taki poizkusi pa so se sijajno obnesli.

Prvi šolsko-združni poizkusi so imeli za cilj štednjo. Ob naslonitvi na že obstoječe združne hranilnice in posojilnice so že leta 1928, in morda že prej začele delovati nekatere šolske hranilnice, tako n. pr. v Tabor-skem, Deronjah, Hrastovici in Mlinog in Hrvaškem in drugod. Pozneje, l. 1932, pa so se ponekod pojavile že zadruge v drugačnih oblikah. V septembru 1932, je bila ustanovljena nabavljalna in hranilna zadruga na osnovni šoli Sv. Peter pri Ljubljani. Skoro istočasno so se pojavile nabavljalne, in hranilne zadruge tudi v Savski banovini in sicer v šolah v Privinov Glavi ter v Lijevoji Luki. Leta 1933, je nastala šolarska zadruga v Naredinu in gotovo še kje drugje.

Vse te zadruge niso prestopile praga svojega razreda ali šole ter so bile več ali manj posrečen poizkus združniške vzgoje med šolsko mladino.

Korak dalje je napravila naša sekcija JUU za dravsko banovino. Njen združniški odsek je sprejel tudi šolsko združništvo v svoj program in je skušal to idejo spraviti v čim večji krog učiteljskega.

Knjige „Mladinske matice“

Zvesta svoji ustaljeni tradiciji, ki je pridobila slovenski knjižni na tisoče mladih bralcev in bodočih odjemalcev dobrih knjig, je izdala Mladinska matica v Ljubljani tudi letošnji ob obletnici šolskega leta štiri knjige, da bodo imeli mladi, a tudi odrasli med počitnicami kaj branja. Te štiri knjige, ki signirajo v knjižnici MM s številkami 24—27 so: Kresnice, Kapljice, Tovariša in Potovanje skozi čas.

»Kresnice« z naslovno risbo Mare Kraljeve prinašajo v uredništvu Jos. Ribičiča in Alberta Široka čisto novo zmes: prispevke iz otroških peres in svinčnikov. Te črtice, ki obsegajo večinoma otroške vtise in spomine, se bodo bralcem tem bolj prilagode, ker bo vsak otrok od njih tehtal sebe in svoje možnosti in dobil iz njih marsikakšno vzpodbudo. Otroci pripovedujejo o svojih doživljajih, ki so tako raznoliki, da prebereš knjižico v eni sapi in si zadovoljen, ker najdeš na vsaki strani kaj novega. Sodobno življenje z vsemi svojimi brskostmi in tegobami, a tudi z vso drastično in ponekod humorjen odseva iz »Kresnic«. Pristnost teh doživetij je takšna, da ti na nekaterih mestih seže globoko v srce, na drugih pa ti izšili spontan smeh. Takšno štivo zaradi svoje pestrosti in neposrednosti nikoli ne utruja. Tudi ilustracije, vse skozi delo otroških rok, odpirajo zanimive perspektive v otroški svet. Najbolj bodo pač ogledovali risbe mladega Tomaža Kvasa z Ihana, ki riše kakor kakšen nov Dobnikar. Iz vsega, kar prinašajo »Kresnice«, veje, kakor pravi uredništvo knjige v predgovoru,

ljubezen do naroda, države in kralja, ljubezen do neodrešenih bratov za mejami in ljubezen do človeka-trpina, ki je lačen kruha in tople besede.

Druga knjiga »Kapljice« so svojevrstno delo Eda Deržaja, slikarica v štirih barvah. Prva knjiga te vrste je izšla pri MM že lanskem letu. Z mirno vestjo lahko zapišemo, da imamo malo originalnih knjig te vrste. Tukaj zaživi otrok z vso svojo domišljijo predstavitoren svet, realnost in fantazija sta srečno združeni in konkretno prikazani. »Kapljice« so slikovit opis krogotoka vode v obliki pravljice, kateri je napisala pospremono besedilo Anica Černejeva. Knjigo je natiskala v ofsetnem tisku litografija Čemažar. Tudi v pogledu opreme je treba to publikacijo pohvaliti.

Tretja knjiga letošnjega knjižnega daru MM je Franceta Bevka povest »Tovariša«, dogodivščina dveh mestnih otrok, enega iz prijenega in enega dobrega. Skozi strani Bevkove povesti ne preseva moralizacija niti z najmanjšim žarkom. In vendar je povest strogo moralna, vzgojna v najboljšem pomenu besede. Ugajala bo vsem, mestna mladina pa bo radi miljeja, ki je vanj pisatelj postavil svojo zgodbo, še posebno segala po nji. Bolj življenjskih tipov skoro ni mogoče zažeti, kakor je storil Bevk v svojih »Tovariših«. Poleg vseh drugih vrlin odlikuje to povest še socialen poudarek, saj sta protagonisti dejanja v glavnem dva tipa iz proletariata, kakršnega srečujemo vsak dan na ulici. Tudi v pisateljsko-tehničnem pogledu ni Bevkovi povesti kaj očitati, nasprotno, zasluži samo pohvalo. Zgnetenost dejanja in pripovedovanja bi lahko služila marsikateremu mladinskemu piscu za zgled, kako je treba pisati,

— pomagajo sebi in drugim do lažjega šolskega dela.

Šolska zadruga mora biti univerzalna. Ne sme se omejiti samo na štednjo ali samo na nabavljanje potrebščin. Šolska zadruga mora imeti možnost, da deluje kot hranilnica, kot konzum, kot prodajalna lastnih izdelkov, kot zdravstvena, kot socialna institucija itd. S tem ni rečeno, da mora zadruga vse te pangoje istočasno gojiti, ne, ker to bi bilo še celo škodljivo. Zadruga mora biti tako gibljiva, da se po potrebi prelevi iz enega v drugo in zastavi svoje delo sedaj za to, sedaj za drugo stvar. Vsled tega morajo biti tudi pravila temu primerno sestavljena.

Šolska zadruga tudi ne sme biti točna kopija zadruge odraslih ljudi, pri katerih je vse preveč birokratizma. Pri šolskih združah morata delati beseda in srce, ne toliko pero in črnilo. Zato mora ostati šolska zadruga vedno v rokah razrednega učitelja kot vzgojno sredstvo.

Naša sekcija je bila torej prva, ki je začela z organiziranim delom na polju šolskega združništva in s tem opozorila tudi učiteljska društva izven Slovenije na to. O tem nam najlepše priča posebna resolucija sedmih hrvaških učiteljskih društev, zbranih na zborovanju v Sisku, ki se glasi:

»Učiteljsko srezova: sisačkog, petrinjskog, kostanječkog, glinskog, virginmostskog, vojničkog i velikogoričkog, skupljeno 11. novembra 1933. na zajedničkoj skupštini u Sisku predlaže da se u štampi objavi i uputi svima udruženjima u zemlji zadrugarstvom poziv da se po primeru Dravske sekcije J. u. u. svrati na pitanje školskih združavanja naročita pažnja, kako bi se ideja školskog zadrugarstva svestrano proučila i stvorio tip školske zadruge, koji bi se preporučio svem jugoslavenskom učiteljsstvu u državi i tako dao pravac vanškolskom radu učitelja u privredni život naroda.

Zastupajući stanovište, da je zadrugarstvo idealnija pozadina dječjoj štednji nego bankarstvo, pogotovo za naš seljački svijet i da će tako učiteljsvo našim zadrugarstvom učiniti najveću uslugu koju mu duguje i pridonijeti svoj obol za ozdravljenje privrednih prilika, predlažemo da svako učiteljsko udruženje prouči pitanje školskih združavanja i propagira ideju školskog zadrugarstva, a u svem tome radu da bude u suglasnosti sa združnim institucijama i sa prosvjetnim odjeljenjima svojih banovina, kako bi i zadrugne institucije i pretpostavljene vlasti pomogle ovu akciju za ostvarenje združnog odgoja u našim osnovnim školama.

V že zgoraj imenovani 4. številki letošnjega letnika »Združne svjesti« sta objavljena tudi dva primera pravilnika za šolske zadruge. Oba primera tvorita vsekakor le poizkus pravil, ker v njih manjka vsak ozir na veljavne zadrugne zakone. Lahko pa bi se ta dva pravilnika vzela kot pripomoček za sestavo poslovnika združno-vzgojnih edinic, ki so predvidene po naših pravilih.

Po teh izgleda namreč organizacija šolske zadruge sledeče: Člani zadruge so vzgojitelji in starši učencev. Zadruga, ki ima osrednje načelstvo in nadzorstvo, organizira po šolskih okoliših poverjenstva, katera vodijo učitelji(ce). Učitelj — poverjenik organizira iz združnih članov (staršev) v šolskem oko-

lišu roditeljski svet, ki mu pomaga in svetuje, v šoli pa združno-vzgojno edinic iz otrok združnih članov. Težišče dela leži na združnih edinicah, ki so organizirane kot zadruge (podružnice) v malem, a so popolnoma v rokah učitelja — vzgojitelja. Starši — združni člani pa prevzamejo za svoje otroke vsa potrebna jamstva.

Tako izgleda zunanja oblika projektirane šolske zadruge, o njenem delu in namenu pa navajam sledeči odlomek iz pravil:

§ 2. Šolska zadruga ima namen vzgajati šolske otroke k pravemu združništvu in gospodarsko koristiti svojim članom.

§ 3. Svoj namen dosega zadruga predvsem na sledeči način:

a) Dobavlja članom knjige, učila, šolske potrebščine, obleke, obutev in vsa za življenje ter vzgojo otrok potrebna sredstva.

b) Skrbi za redno prehrano šolskih otrok z organiziranjem šolskih mlekarin, kuhinj in drugih mladinskih gostišč.

c) Ustanavlja, oskrbuje ter podpira šolarske knjižnice, čitalnice, predavalnice in šolske odre ter preskrbuje radioaparate, projekcijske aparate, vzgojne filme in druga sredstva za gospodarsko-nacionalno in prosvetno vzgojo mladine.

d) Prireja razna predavanja, tečaje, zabave in druge prireditve v dobrodelne in izobraževalne namene.

e) Ustanavlja in oskrbuje delavnice, t. j. prostore za ročno udejstvovanje šolarjev ter skrbi za dobavo primernega orodja in materiala.

f) Ustanavlja in vzdržuje športne prostore, igrališča, kopališča ter razne druge higienske ustanove za šolske otroke, katerim dobavlja tudi vse športne potrebščine in higienske ter zdravstvene pripomočke.

g) Organizira za šolarje združno obdelavo zemlje in gojitev raznih živali. Organizira in vzdržuje tudi šolske, živalske in botanične vrte.

h) Kupuje od svojih članov in njihovih otrok razne izdelke, pridelke in nabrane prirodne proizvode ter jih prodaja ozir. posreduje prodajo.

i) Zbirati in hrani ter po možnosti primerno obreduje denarne prihranke šolskih otrok ter daje istim tudi manjša posojila.

j) Organizira za šolske otroke medsebojno gmetno podpiranje in samopomoč v obliki zavarovanja v vseh oblikah.

k) Prireja za šolske otroke in njih starše ekskurzije, izlete, potovanja in počitniške kolonije.

l) Posluhuje se vseh ostalih zakonitih sredstev, ki pospešujejo združniško vzgojo šolarjev in svojih članov.

§ 4. Pod § 3. navedene stvari izvaja zadruga le v toliko, v kolikor so za tako delo dane možnosti. Prepuščeno je poverjenštvu, da sama izbirajo za svoje združno-vzgojne edince to, kar smatrajo za čas in kraju najprimernejše.

Iz gornjega je razvidno, da je naša zamisel šolskih združ zelo široka in da bo ostala univerzalno vzgojno sredstvo v rokah spretnega učitelja.

Zato vse že sedaj vabimo: Premislite vso stvar dobro, ko pa bo zadruga ustanovljena, vstopite vanjo in delajte kot poverjeniki za združniško vzgojo našega podmladka.

M. Zor

Splošne vesti

Druga seja upravnega odbora JUU, sekcije za dravsko banovino v Ljubljani.

V nedeljo 17. junija ob 10. uri se je vršila v prostorih sekcije druga seja upravnega odbora naše sekcije, ki je pokazala popolno soglasnost članov in težnjo za čim lepši napredek našega združenja s tem, da se v kratkem uredijo vse zadeve v dobrobit članstva, organizacije in stanu.

V svojem otvoritvenem nagovoru je predsednik sekcije tov. Ivan Dimnik obrazil aktualne tekoče zadeve in napore

da ne občuti čitatelj nobene navlake. Mlado in staro bo prebiral to povest z užitkom in vsakdo bo odložil knjigo z odkritim zadovoljstvom, ki ga daje zrelo in zaokroženo delo.

Ilustracije k Bevkovi povesti je narisala Ksenija Prunkova.

Četrta publikacija je Eda Kardelja »Potovanje skozi čas«. Pisec zajema v svojem spisu oris gospodarske zgodovine od zibel človeške kulture preko vseh faz, ki so dvignili človeštvo na stopnjo današnje družbe. Čeprav je forma, v katero je stisnil svoje pripovedovanje, nelahka stvar, se je potrudil z vsemi silami, da bi bil jasen. Tudi ta knjiga bo zadovoljila svoje bralce, zlasti tiste, ki so v višjih letnikih. Naslovno sliko »Potovanja skozi čas« je napravil Ljubivoj Ravnar.

Mladinska matica je z letošnjimi publikacijami tudi dokazala, da drži korak s časom. Posebno s »Kresnicami«, ki so prvi to stvarni knjižni poskus v slovenščini, je izpričala, da razume duha sodobnosti s tem, da prepušča besedo tistim, ki si jo sami želijo. In če še pomislimo, da dobiš te štiri knjige poleg celega letnika »Našega rodu« za 22.50 Din, se čudiš, odkod črpa MM svoje rezerve. Ni dvoma, da je mogoče vse to le pri visoki nakladi »Našega rodu«, ki navzlic kritičnim časom doseže okoli 21.000 izvodov. Ta naklada pa je slovenskemu knjižnemu trgu obnem porok, da se mu ni bati za bodočnost. Učiteljsvo vzgaja vojsko bralcev, ki bodo najboljši vojščaki za nivo in konsum domače knjige. Tudi v tem je velika, še neocenejena zasluga Mladinske matice, kateri želimo v bodoče še večjih uspehov, kakor jih je imela doslej.

Stano Kosovel.

vodstva za njihovo ureditev. Omenil je situacijo v našem združenju z ozirom na zadnje dogodke t. j. sklicanje Glavnega odbora JUU in sklicanje Glavne skupščine. Navzoči so soglasno odobrili obrazloženo stališče in dali pooblastilo za nadaljnje delo s tem, da se skliče seja Glavnega odbora in Glavna skupščina točno po pravilih in poslovniku JUU. Govoril je dalje o razmerah v naši banovini, o stanovskem in kulturnem delu sekcije, o premetitvah, o zaščiti članstva, o ureditvi nadzorniškega vprašanja itd. Njegova izjava je upravnemu odboru soglasno odobrila. Radi obsežnega programa je moralo izpasti tajnikovo poročilo, ki detaljno obravnava delo sekcije od zadnje seja upravnega odbora.

Nadalje je odbor razpravljala o sklicanju redne letne banovinske skupščine, ki je bila po vsestranskem razmotrivanju določena za 7. in 8. julij t. l. Objavo in dnevni red prinašamo na drugem mestu. V zvezi s tem sta bila sprejeta predloga, naj se osnujeta na skupščini poseben redakcijski odsek, ki naj redigira in formulira predloge, dostavljene od sreskih učiteljskih društev in odsek za učiteljske gospodarske in socialne ustanove. Material za ta odbor bo pripravila sekcija. Obravnavan je bil pravilnik učiteljskega pevškega zbora, v katerega so bile vnešene manjše formalne izpremembe. Poslovnik odseka za brezposelne učiteljske abituriente bo obravnaval upravni odbor na prihodnji seji.

Blagajniško stanje je pojasnil sekcijski blagajnik tov. Grum in predložil smernice, po katerih naj bi bil sestavljen proračun za poslovno leto 34/35. Predlagal je vsestransko štednjo in skrajšanje nekaterih postavk, da se s tem omogoči uravnoteženje proračuna. — Sklenjeno je bilo, naj se prispevki sreskih učiteljskih društev za centralo v Beogradu, pošiljajo sekcijski blagajni mesečno. Sledilo je še zbiranje častnega razsodišča, nakar je po obravnavi raznih drugih zadev predsednik tov. Dimnik zaključil sejo.

— K razpisu služb. Kr. banska uprava dravske banovine razglašala: Pri objavi razpisnih služb v Službenih novinah št. 131 dne 11. junija 1934 so naslednje tiskovne napake: Razpisane so tele službe: Srž Krško: Telč je razpisano eno žensko in ne moško mesto. Srez Maribor levj breg: Kamnica je razpisano